

giuliana carbi

decentrirane strelice arrows off centre

► Integrirana kulturna organizacija na lokalnoj razini i formiranje skupa institucija koje će zajedno raditi na istom projektu goruće je pitanje u Italiji, i to iz jednog specifičnog (i žalosno jednostavnog) razloga, koji ta zemlja dijeli s ostatkom svijeta: zbog važnijih prioriteta državna sredstva namijenjena kulturnim projektima sve su manja i stoga podvrgnuta racionalizaciji.¹

Dugoročna projekcija takvog trenda daje sljedeći scenarij: lokalne institucije, koje su u početku izdašno financirane, konsolidirat će se, a preraspodjela sredstava dovest će do strategije financiranja malobrojnih, ali velikih događaja; može doći i do stapanja postojećih manjih i srednje velikih institucija u malobrojne nove organizacije, koje će biti u stanju natjecati se s decentraliziranim i konsolidiranim (super) institucijama; javljat će se sve veće praktične poteškoće pri stvaranju novih konkurentnih struktura (ako neće doći i do njegove obustave). U domeni privatnog financiranja trenutni je trend također redukcija opsega investicija, pri čemu dolazi do usredotočenja na izabrane kulturne aktivnosti, te će patronat sve više postajati sredstvom korporacijske reklame (a moguće je i da će to dati više prostora manevriranju u smjeru sponzorstva koje ne podrazumijeva neposredno korporacijsko financiranje – što je poznato pod nazivom "tehničko sponzorstvo").²

Prebacimo li se s nacionalne na europsku razinu, trenutna politika proširene Europske zajednice, koja je zainteresirana za promicanje i održavanje uravnoteženog razvoja (a osobito za integraciju regija na krajnjoj periferiji), usredotočena je na ono što bismo radi sažetosti mogli definirati kao regionalnu decentralizaciju.³

Na sreću, dakle, unatoč ekonomskim poteškoćama u kojima se Europa nalazi, učinjen je korak

● Integrated cultural organisation at local level and the formation of groups of institutions working on a single project is a topical question in Italy for a specific (and sadly simple) reason which Italy shares with the rest of the world: because of more important priorities, public funds for cultural projects are diminishing and therefore have to be subjected to rationalisation.¹

A long-term projection of this trend produces the following scenario: local institutions, previously well funded, are consolidated and the reorganisation of funding leads to the financing of a small number of big events; the possible merger of existing small/medium-sized institutions into a small number of new bodies able to compete with the decentralised consolidated (super-) institutions; growing practical difficulties in (if not the cessation of) the creation of new competitive structures. In the sphere of private funding too, the current trend is to reduce the range of investments, concentrating on selected cultural activities in such a way that patronage is more instrumental to corporate advertising (possibly leaving more room for manoeuvre to sponsorship which does not entail direct corporate funding – what is known as technical sponsorship).²

Moving up from a national to a European level, the current policy of the enlarged EU, concerned with promoting and sustaining balanced development (and especially with the integration of the most peripheral regions), is focusing on what we may for the sake of concision define as regional decentralisation.³

Fortunately, then, despite Europe's economic difficulties, a step forward has been made – from confrontation between nations to a new panorama of enlarged peaceful competition between regions.

naprijed – od sukoba među narodima do nove pano-rame sve opsežnijeg, miroljubivog natjecanja među regijama. Međutim, savršenstvo nije tipično za ovaj svijet i sada sve te regije nastoje ostvariti strateški status.

To možemo ilustrirati sloganom "gosti jedinstvenog naroda", koji nije nikakva jezična šala, nego nažalost dio službenog logoa regionalnog Ministarstva turizma talijanske autonomne pokrajine Furlanije – Julijske krajine. Taj slogan odražava popularni trend pretjerivanja u reklamiranju onoga što je prepoznatljivo u reklamiranom predmetu.

►

- ¹ Potreba za "racionalizacijom" u trošenju državnih sredstava na polju umjetnosti dio je općenitije financijske reorganizacije, kojoj je svrha ovladavanje ekonomskim problemima Italije. Može se reći da je strategija povlačenja države iz financiranja mnogih primarnih službi i prebacivanje administrativne odgovornosti na pokrajinske vlade rezultirala nestankom kulturnih događaja velikih razmjera za koje bi neposredno bila nadležna ministarstva.
- ² Konkretno, u Trstu – koji je tradicionalno sjedište glavnih talijanskih osiguravajućih društava – financiranje kulturnih događaja od velikih lokalnih sponzora uopće ne koristi gradu. Na našem području to ilustrira činjenica da je zaklada Generali smještena u Beču, a ne u Trstu. A kada se dodjeljuju resursi za lokalne događaje, sportske manifestacije smatraju se najvidljivijima: regata Barcolana daleko je vrednija od velike međunarodne znanstvene izložbe.
- ³ Jedna od specifičnih strategija jest ta da se nastoje formirati makropodručja od posebnog interesa, čime se potiče međuregionalna suradnja s pomoću sredstava koja dodjeljuje Europski fond za regionalni razvoj (ERDF). Na lokalnoj razini također se sve veći naglasak stavlja na makroregionalne pokuse kao što je Radna zajednica Alpe-Adria, koja je osnovana 1978. godine i danas obuhvaća područje s 26 milijuna stanovnika.
- ⁴ The need to "rationalise" public spending on the arts is part of the more general financial reorganisation designed to tackle Italian economic problems. The policy of state withdrawal from the provision of many primary services and the devolution of administrative responsibilities to Regional governments may be said to have resulted in the disappearance of large-scale cultural events coming directly under ministerial authority.
- ⁵ Specifically in Trieste, funding of cultural events by big resident sponsors – the city is traditionally the home of major Italian

insurance companies – does not benefit the city. This is exemplified in our field by the fact that the Generali Foundation is based in Vienna, not in Trieste. And when some resources are directed locally, sporting events are considered the most visible: the Barcolana regatta is worth much more than a major international scientific exhibition.

- ³ One specific policy is that of attempting to form macro-areas of interest, stimulating inter-regional cooperation with the means made available by the European Regional Development Fund (ERDF). At the local level too there is increasing emphasis on macro-regional experiments such as the Alpe-Adria Working Community, founded in 1978 and now comprising an area with 26 million inhabitants.

- ⁴ This format is strongly conditioned by market monopolies and locked down to such a degree as to preclude any variation (so that, for instance, the same group of curator-colonisers travel the world over – perhaps a dozen of them).

Perfection is not of this world, however, and now all these regions aspire to strategic status.

This is exemplified by the slogan "guests of unique people", which rather than being a linguistic joke is unfortunately part of the official logo of the Friuli Venezia Giulia regional Tourist Board. It stands as an illustration of the widespread trend of exceeding in advertising what may be identified in the product advertised.

If regional competitiveness is the model we have to work with, it is therefore up to us, particularly when it is applied in the cultural sphere, to interpret that competitiveness so that it will always be possible to offer cultural products which "signify" the quality of the critical awareness springing from diversity and to avoid applying on a small scale the absurdity, intrinsic to globalisation, of flattening out differences by flogging peculiarities to death. This means, in the specifics of the global economy, being locked in the exponential mechanism which increases standardisation and consumption and relentlessly seeks fresh markets.

In the promotion of art, it is from that perspective that careful analysis should be devoted to contradictory trends such as the abnormal proliferation of de-localised international biennials. They are created to showcase local peculiarities but all present the same format.⁴ But at least they have the merit of throwing light on the nub of the question of competitiveness and its radical dimensions.

Until ten years ago, an art biennial was an open space for international comparative exploration (even when it took the form of a competition between nations, as is still the case at the Venice Biennale, with its pavilion format). The curator's task of stimulating comparison and broad-based discussion – while remaining impartial despite market encroachment – on the judiciousness of the here-and-now (artistic) interpretations of the world was extremely onerous, and it was for precisely this reason that the figure of the curator was so important. The geographical rarity of such big events and their infrequency were essential to the reading of artistic data in sequence. It was thus artistic content which determined the degree of amplification given to the image of the biennial event.

By contrast, the new biennials show nothing but the effort of the act of shooting the arrow. And now the arrow is off centre. In the impossible pretence that there is only one scene upon which to impose their visibility, the towns where they are held – the "local" made concrete – assign priority to the use of communication methods tailored for the "global", and the signs are already clear that these methods are failing.⁵

This geographical overcrowding of misplaced priorities (communication vs. content) contributes to the general state of affairs, providing tangible proof

Ako je natjecanje među regijama model s kojim nam valja raditi, onda je na nama, osobito kada se taj model primjenjuje u kulturnoj sferi, da protumačimo to natjecanje tako da uvijek bude moguće ponuditi kulturne proizvode koji će "označavati" kvalitetu kritičke svijesti koja izvire iz različitosti, i to tako da se izbjegne primjena apsurdnosti koja je inherentna globalizaciji na lokalnoj razini ili pak izravnavanje razlika tako što će se po osobitostima gubiti do iznemoglosti. Rečeno terminologijom globalne ekonomije, to znači biti zatočen u eksponencijalnom mehanizmu, koji uvećava standardizaciju i potrošnju te neumorno traži nova tržišta.

U promicanju umjetnosti upravo je to perspektiva s koje bi trebalo pažljivo analizirati proturječne trendove kao što je abnormalno množenje delokaliziranih međunarodnih bienala. Smišljeni su tako da predoče lokalne osobitosti, ali svi se prikazuju u istom formatu.⁴ Ipak, barem su zaslužni za to što bacaju svjetlo na srž pitanja konkurentnosti i njegove radikalne dimenzije.

Deset godina unatrag umjetnički bienale bio je otvoreni prostor međunarodnog komparativnog istraživanja (čak i onda kada je imao oblik natjecanja među nacijama, kao što je to još uvijek slučaj s paviljonskim formatom Bienala u Veneciji). Kustosova zadaća da potiče usporedbu i široko zasnovanu raspravu – istodobno zadržavajući nepristranost unatoč prodiranju tržišta – o smislenosti (umjetničkih) interpretacija svijeta sada i ovdje bila je izrazito teška i upravo je stoga lik kustosa bio toliko važan. Geografska malobrojnost takvih velikih događaja i njihovo rijetko održavanje bili su bitni za daljnje tumačenje umjetničkih podataka. Tako je umjetnički sadržaj bio ono što je određivalo stupanj amplifikacije koji se pridavao slici bienala kao događaja.

Za razliku od toga, novi bienali ne pokazuju ništa osim truda koji se ulaže u čin ispaljivanja strelice. A ta je strelica sada decentrirana. U nemogućoj pretenziji da postoji samo jedna scena na kojoj trebaju nametnuti svoju vidljivost, gradovi u kojima se ti bienali održavaju – "lokalno" u konkretnom obliku – daju prednost upotrebi komunikacijskih metoda koje su iskrojene za "globalno", i tu već vidimo jasne naznake da takve metode podbacuju.⁵

To geografsko nagomilavanje promašenih prioriteta (komunikacija na račun sadržaja) pridonosi općem stanju stvari te predstavlja opipljiv dokaz za nesređeno i nediferencirano "globalno" kretanje u kojemu ima mjesta za svakoga, ali ništa nije nužnije od bilo čega drugoga, te se svaki prividni prioritet brzo mijenja (a moć, ako se do nje dođe, sve češće je nasilna).

Rasprava o globalizaciji ne samo da nedostaje takvim novim bienalima, nego oni i odviše jasno pokazuju da agresivno promicanje koje nameću mehanizmi globalizacije sada uključuje i najlateralnije segmente sustava. A ti će segmenti na kraju više od drugih spoznati da su promašili dvojbeni metu koju

of the disorderly and undifferentiated "global" movement in which there is room for everybody but in which nothing is more necessary than anything else and any apparent primacy is rapidly changeable (and in which if power is held, it is increasingly violent).

Not only is a discussion of globalisation absent from these new biennials, what emerges only too clearly is that the aggressive promotion imposed by the mechanisms of globalisation now involves the system's most lateral segments. And these segments, more than others, find in the end that they have missed the ambiguous target they set themselves, having squandered the considerable financial resources given to them and nullified the human and structural resources available locally.

What has gone too far is the presumptuousness of yelling loud come what may and of setting up "centralities" everywhere, without the slightest sense of practicality. For this reason it is extremely important to retain the awareness that when a project is "regional", no matter how broad, it is not "central". That awareness may help to prevent the scenario described above. If properly used, it could turn peripheralness-diversity into a strength – and a focus of nascent creative resources – to advance, in contrast to the glamorous sheen of the centres, a quiet,

►

⁴ Taj je format snažno uvjetovan tržišnim monopolima i okamenjen do te mjere da sprečava bilo kakvu varijaciju (tako da, na primjer, jedna te ista skupina kustosa kolonizatora putuje svijetom – možda njih desetak).

⁵ Željela bih navesti dva primjera "konzorcija" koji su formirani ove godine radi zajedničke reklamne kampanje i strategije vidljivosti koju je uvjetovala pretjerana ponuda kulture. Prvi primjer je "Grand Tour", suradnja koja uključuje 52. Bienale u Veneciji, Art 38 Basel, Documenta 12 i Skulptur Projekte Münster 07. Drugi je primjer "Tres Bien", koji obuhvaća tri bienala planirana za jesen 2007. (u Ateni, Istanbulu i Lyonu) i koji je predstavio zajedničke turističke pakete i

promocijske inicijative na Bienalu u Veneciji te na manifestacijama Art Basel i Documenta.

⁶ Moguće je navesti sve veći broj praktičnih regionalnih projekata. I Trieste Contemporanea, osnovan 1995. godine kao skup udruga koji će promicati integrirani lokalni projekt o različitim oblicima suvremene umjetnosti, radio je na nizu nacrtu u tom smjeru. Najvažniji projekt u koji smo se uključili jest mreža pod nazivom *Continental Breakfast* – multidisciplinarni i transregionalni projekt kustoske suradnje u kojemu Trieste Contemporanea sudjeluje kao suosnivač od 2003. godine. Trenutno se sastoji od skupine državnih i privatnih organizacija iz Bugarske, Hrvatske, Češke, Estonije, Mađarske, Italije,

Makedonije, Poljske, Srbije, Slovenije, Turske i Velike Britanije, koje organiziraju aktivnosti i događaje na temu percepcije "drugosti" u novoj Europi (istražujući ideju uzajamnog priznavanja zajedničkog europskog identiteta i istodobno nastojeći prepoznati u raznim europskim regijama one elemente kulture koji mogu obogatiti zajednički europski identitet i pridonijeti njegovoj originalnosti. Otuda dolazi i naslov projekta, koji određuje tip doručka kakav je zajednički cijeloj Europi, ali poprma različite okuse i vrijednosti u svojim lokalnim varijantama). Zajedno s još dvjema lokalnim kulturnim organizacijama, Trieste Contemporanea sada radi na projektu "Stazione Rogers", inovativnom antenskom projektu posvećenom procesuiranju informacija o kulturnim događanjima u gradu, pokrajini i na području istočno od regije Alpe-Adria. Ostali projekti u koje smo uključeni s namjerom da izgradimo taj kulturni teritorij jesu *Xeno* (koji obuhvaća više lokalnih vijeća i privatnih organizacija na području furlanskog Istočnog gorja i zalaže se za postavljanje *site-specific* skulptura kako bi se istaknule određene okolišne karakteristike toga kraja) i *Casa dell'arte* (koju je organiziralo dvanaest gradskih tijela aktivnih u promicanju suvremene umjetnosti). Projekt je nedavno uz devet drugih ušao u uži izbor za Start Cup Innovation Prize, natjecanje u poslovnim planovima koje organizira Sveučilište u Trstu.

o

- ⁵ I refer to two examples of "consortiums" set up this year for a joint advertising campaign and visibility strategy made necessary by an excessive supply of culture. The first is the "Grand Tour", a collaboration between the 52nd Venice Biennale, Art 38 Basel, Documenta 12 and Skulptur Projekte Münster 07. The second is "Tres Bienn", embracing three biennials taking place in autumn 2007 (in Athens, Istanbul and Lyon), which has presented joint tourist packages and promotional initiatives at the Venice Biennale, Art Basel and Documenta.
- ⁶ It is possible to cite an increasing number of practical regional projects. Also Trieste Contemporanea, founded

in 1995 as a grouping of associations to promote an integrated local project on various forms of contemporary art, has worked on a number of schemes in this direction. The most important project we have been involved in is the network called *Continental Breakfast* – a multi-disciplinary and trans-regional co-curator project in which Trieste Contemporanea has participated as a founder-member since 2003. At present it is composed of a group of public and private bodies from Bulgaria, Croatia, the Czech Republic, Estonia, Poland, Serbia, Slovenia, Turkey and Britain which organise activities and events on the theme of the

perception of "the other" in the new Europe (exploring the idea of mutual recognition of a common European identity while attempting to identify in the various European regions the cultural elements which can enrich a shared European identity and its originality. Hence the project's title, which defines a type of breakfast common to the whole of Europe but which takes on different tastes and values in its local variations). Along with two other local cultural organisations, Trieste Contemporanea is now working on "Stazione Rogers", an innovative antenna-project in the processing of information on cultural events in the city, the Region and the territory

reaching eastwards from the Alpe-Adria region. Other projects in which we are involved with a view to building this cultural territory are *Xeno* (comprising various local councils and private bodies in Friuli's Eastern Hills area for the placing of site-specific sculptures to enhance the particular environmental features of the area) and *Casa dell'arte* (organised by 12 city bodies working in the promotion of contemporary art. The project has recently been short-listed with nine others for the Start Cup Innovation Prize, the business plan competition organised by the University of Trieste).

su sami postavili, budući da su spiskali znatna financijska sredstva koja su im dodijeljena i uništili ljudske i strukturalne resurse koji su im bili lokalno dostupni.

Ono što je otišlo predaleko jest pretencioznost toga da se na glas viče "spremni smo na sve" i da se "centralnosti" postavljaju posvuda, bez i najmanjeg osjećaja za praktičnost. Iz tog razloga izuzetno je važno zadržati svijest o tome da projekt, ako je "regionalan", nije "centralan", bez obzira na to kako širok bio. Ta svijest može pomoći u sprečavanju scenarija kakav smo upravo opisali. Ako se koristi kako treba, time bi se periferanost/različitost mogla pretvoriti u snagu, a fokusiranost na kreativne resurse u nastanku u prednost – za razliku od glamuroznog blještavila centara, bio bi to tih i razuman diskurs i neobavezna komparacija. Takav bi projekt mogao zadržati vlastiti glas i oživjeti odnos s vlastitom publikom, a da ne manipulira njezinim očekivanjima. Suvremeni umjetnički projekt skromnih proporcija, integriran u specifični kontekst – što bi već samo po sebi bilo znatno dostignuće – mogao bi spriječiti lokalne institucije u tome da grade vlastite autoreferencijalne barijere i natjerati ih da se suočavaju jedna s drugom, a možda bi pomoglo i lokalnim muzejskim zbirkama u donošenju odluka, ometajući ih u kolebanju između lokalnog protekcionizma i nemogućih internacionalističkih ambicija.

Nitko nema gotovo rješenje, ali razborito je ostvarivati snove korak po korak.⁶ ▸

sensible discourse and untrammelled comparison. It could keep its own voice and resume its relationship with its own public without manipulating their expectations. A contemporary art project integrated on a small scale in a specific context – which would be a considerable achievement in itself – may prevent local institutions building their own self-referential barriers and never confronting each other, and may perhaps help the decision-making of local museum collections, preventing them from wavering between local protectionism and impossible internationalist ambitions.

No-one has a ready-made solution, but it is prudent to make dreams come true step by step.⁶ o

— **Giuliana Carbi** rođena je u Trstu 1959. godine. Doktorirala je povijest umjetnosti, a radi i kao kustosica. Od 1989. do 1991. predavala je suvremenu umjetnost na Sveučilištu u Trstu. Predsjednica je i suosnivačica odbora Trieste Contemporanea, osnovanog 1995. godine.

— **Giuliana Carbi** (Trieste, 1959), PhD., art historian and curator. Professor of History of Contemporary Art at the University of Trieste from 1989 to 1991, she is president in charge of the Trieste Contemporanea Committee that she co-founded in 1995.